

ĢENERĀLADVOKĀTA L. A. HĒLHUDA [L. A. GEELHOED]
SECINĀJUMI,

sniegti 2006. gada 19. janvārī¹

I — Ievads

1. Ar savu apelācijas sūdzību *Showa Denko KK* (turpmāk tekstā — “*SDK*” vai “apelācijas iesniedzējs”) lūdz daļēji atcelt Pirmās instances tiesas 2004. gada 29. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās T-236/01, T-239/01, no T-244/01 līdz T-246/01, T-251/01 un T-252/01 *Tokai Carbon Co. Ltd*/Komisija (*Recueil*, II-1181. lpp.) (turpmāk tekstā — “pārsūdzētais spriedums”), ciktāl ar to pilnībā netika atcelts apelācijas iesniedzējam noteiktajam naudas sodam piemērotais “atturošais reizinātājs”.

2. Ar pārsūdzēto spriedumu Pirmās instances tiesa samazināja naudas sodu, kas apelācijas iesniedzējam bija noteikts saskaņā ar Komisijas 2001. gada 18. jūlija Lēmumu 2002/271/EK par procedūru, piemērojot EK līguma 81. pantu un EEZ nolīguma 53. pantu — Lietā COMP/E-1/36.490 — Grafīta elektrotrodi² (turpmāk tekstā — “apstrīdētais lēmums”).

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

2 — OV L 100, 1. lpp.

II — Atbilstošās tiesību normas

Regula Nr. 17

3. Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17, Pirmās regulas par Līguma [81.] un [82.] panta piemērošanu³ (turpmāk tekstā — “Regula Nr. 17”), 15. panta 2. punkts paredz:

“Komisija ar lēmumu var uzlikt uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām soda naudas [naudas sodus] no 1000 līdz 1 000 000 norēķinu vienību vai lielākā apmērā, bet nepārsniedzot 10 % no katra pārkāpēja uz-

3 — OV 1962, 13, 204. lpp.

ņēmuma iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma, ja tie ar nodomu vai nolaidības dēļ:

- a) pārkāpj Līguma [81. panta 1. punktu] vai [82.] pantu [..]

[..].

Nosakot soda naudas apmēru, ņem vērā gan pārkāpuma smagumu, gan tā ilgumu [..].”

uzņēmumu, gan no Eiropas Kopienu Tiesas viedokļa, vienlaicīgi nostiprinot Komisijai piešķirto diskrecionāro varu, kas noteikta saskaņā ar attiecīgiem tiesību aktiem, noteikt sodanaudu [naudas sodu] līdz 10 % apmērā no uzņēmuma kopējā apgrozījuma. Šī vara jāīsteno ar saskaņotas un nediskriminējošas politikas palīdzību, kura atbilst mērķiem, kas izvirzīti, lai sodītu par konkurences noteikumu pārkāpumiem.

Jaunā metodoloģija, ko piemēro sodanaudas [naudas soda] apmēra noteikšanai, atbilst turpmāk minētajiem noteikumiem, nosakot vispirms pamatapmēru, ko palielina, ņemot vērā atbildību pastiprinošus apstākļus, vai samazina, ņemot vērā atbildību mīkstinošus apstākļus.”

Naudas sodu pamatnostādnes

4. Preambulā Komisijas paziņojumam ar nosaukumu “Pamatnostādnes sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK Līguma 65. panta 5. punktu” (OV C 9, 3. lpp., turpmāk tekstā — “Pamatnostādnes”), ir paredzēts:

“Izklāstītie principi nodrošina Komisijas lēmumu pārredzamību un objektivitāti gan no

III — Fakti un apstrīdētā lēmuma pieņemšana

5. Pārsūdzētajā spriedumā Pirmās instances tiesa tai celtās prasības pamatā esošos faktus apkopoja šādi:

- “1. Ar Lēmumu 2002/271/EK [..] Komisija konstatēja dažādu uzņēmumu dalību nolīgumos un saskaņotās darbībās grafitā elektrodu jomā EKL 81. panta

1. punkta un Nolīguma par Eiropas Ekonomikas zonu (turpmāk tekstā — "EEZ") 53. panta 1. punkta izpratnē.

800 miljoniem tonnu, no kurām 280 miljoni tonnu tika izgatavoti elektriskajās arkveida krāsnīs [..].

[..]

2. Grafīta elektrodi tiek izmantoti galvenokārt tērauda ražošanai arkveida elektriskajās krāsnīs. Tērauda ražošana, izmantojot šīs krāsnīs, sastāv galvenokārt no pārstrādes procesa, kurā tērauda atkritumi tiek sakausēti jaunā tēraudā, pretēji klasiskajai ražošanai no dzelzs rūdas domnas krāsnīs ar skābekli. Elektriskajā krāsnī metāllūžņu kausēšanai tiek izmantoti deviņi elektrodi, kas izvietoti kolonnās pa trīs. Ņemot vērā kausēšanas procesa intensitāti, elektrodu patēriņš vidēji ir viena vienība astoņu stundu laikā. Elektroda ražošanas ilgums ir apmēram divi mēneši. Šajā ražošanas procesā neviens cits produkts nevar aizstāt grafīta elektrodus.

5. Astoņdesmitajos gados tehnoloģiskie uzlabojumi ļāva ievērojami samazināt elektrodu patēriņu uz tonnu saražotā tērauda. Metalurģijas industriju šajā periodā vienlīdz skāra svarīgs restrukturizācijas process. Elektrodu pieprasījuma mazināšanās radīja pasaules elektrodu industrijas restrukturizācijas procesu. Tika aizvērtas vairākas rūpnīcas.

6. 2001. gadā Eiropas tirgu ar grafīta elektrodiem apgādāja deviņi rietumu ražotāji: [..].

3. Grafīta elektrodu pieprasījums ir tieši saistīts ar tērauda ražošanu elektriskajās arkveida krāsnīs. Galvenie patērētāji ir metālrāžotāji, kas pārstāv vismaz 85 % pieprasījuma. 1998. gadā neapstrādātā tērauda ražošana pasaulē pieauga līdz

7. Piemērojot [..] Regulas Nr. 17 14. panta 3. punktu, Komisijas ierēdņi 1997. gada 5. jūnijā vienlaicīgi pēkšņi uzsāka izmeklēšanu [..].

8. Šajā pašā dienā Federālā Izmeklēšanas biroja (FIB) aģenti ASV veica kratīšanu vairāku ražotāju telpās. Kratīšanas rezultātā pret *SDK* [...] tika uzsākta kriminālvajāšana par noziedzīgu aizliegto vienošanos. Visi apsūdzētie atzina savu vainu tiem uzrādītajā apsūdzībā un piekrita samaksāt naudas sodu, kas *SDK* tika noteikts 32,5 miljonu ASV dolāru apmērā [...].
13. Saskaņā ar lēmumu aizliegtās vienošanās pamatprincipi bija šādi:
- [..]
- grafīta elektrodu cenām bija jābūt noteiktām pasaules mērogā;
10. Pircēju grupas vārdā ASV tika celta civilprasība pret *SDK* [...] par trīskāršiem zaudējumiem (*triple damages*) un procentiem.
- katras sabiedrības lēmumus par cenām bija jāpieņem tikai prezidentam vai ģenerāldirektoriem;
11. [...] Kanādas tērauda ražotāji cēla civilprasību pret [...] *SDK* 1998. gada jūnijā par noziedzīgu vienošanos.
- “vietējam ražotājam” bija jānosaka cena tirgū tā “teritorijā” un citiem ražotājiem tai “jāseko”;
12. Komisija 2000. gada 24. janvārī attiecīgajiem uzņēmumiem nosūtīja paziņojumu par iebildumiem. Administratīvā procesa rezultātā 2001. gada 18. jūlijā tika pieņemts lēmums, ar kuru Komisija pārmet uzņēmumiem prasītājiem [...], ka tie ir pasaules mērogā noteikuši cenas,
- attiecībā uz “tirgiem, kas nav vietējie tirgi”, proti, tirgiem, kuros nav

nevienu "vietējā" ražotāja, cenas nosaka vienojoties;

— ražotāji, kas nav vietējie ražotāji, neīsteno agresīvu konkurenci un dodas prom no citu vietējiem tirgiem;

— kapacitātei nebūtu jāpalielinās (Japānas ražotājiem bija jāsamazina sava kapacitāte);

— tehnoloģijas ārpus karteļa dalībnieku-ražotāju loka netiek nodotas.

14. Lēmumā tālāk ir teikts, ka šie vadošie principi tika ieviesti aizliegtās vienošanās sanāksmēs, kas notika vairākos līmeņos: "patronu" tikšanās, "darba" tikšanās, "Eiropas ražotāju grupas" tikšanās (nepiedaloties Japānas uzņēmumiem), valstu tikšanās vai reģionālās tikšanās, kas veltītas noteiktiem tirgiem un uzņēmumu divpusējiem kontaktiem.

[..]

16. Pamatojoties uz konstatētajiem faktiem un juridisko novērtējumu, kas veikti lēmumā, Komisija apsūdzētajiem uzņēmumiem uzlika naudas sodu, kuru summa tika aprēķināta atbilstīgi metodikai, kas izteikta Pamatnostādnēs soda naudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu, kā arī paziņojumā par naudas soda nepiemērošanu vai to summas samazināšanu lietās par aizliegtu vienošanos.

17. Ar [apstrīdētā] lēmuma rezolutīvās daļas 3. pantu tiek uzlikti šādi naudas sodi:

[..]

SDK: EUR 17,4 miljoni;

[..].

18. Rezolutīvās daļas 4. pantā attiecīgajiem uzņēmumiem likts pārskaitīt naudas sodus trīs mēnešu laikā, skaitot no dienas, kad lēmums paziņots, pretējā gadījumā maksājot nokavējuma procentus 8,04 % apmērā."

IV — Process Pirmās instances tiesā un V — Par apelāciju pārsūdzētais spriedums

6. Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegts 2001. gada 4. oktobrī, *Showa Denko* un citi uzņēmumi, pret kuriem bija vērsti apstrīdētais lēmums, lūdza atcelt šo lēmumu.

7. Ar pārsūdzēto spriedumu Pirmās instances tiesa *inter alia* nolēma:

“[..]

4) lietā T-245/01 *Showa Denko*/Komisija:

- naudas soda summa, kas uzlikta prasītājam ar Lēmuma 2002/271 3. pantu, tiek noteikta EUR 10 440 000 apmērā;

- pārējā daļā prasību noraidīt;

[..].”

I - 5868

8. *Showa Denko* lūdz Tiesu:

- daļēji atcelt Pirmās instances tiesas spriedumu lietā T-245/01;

- samazināt apelācijas iesniedzējam uzlikto naudas sodu uz EUR 6 960 000 vai to samazināt atbilstoši Tiesas ieskatam, īstenojot savu rīcības brīvību;

- pieņemt visus citus pasākumus, ko Tiesa uzskatīs par atbilstošiem;

- piespriest Komisijai segt tiesāšanās izdevumus.

9. Komisija lūdz Tiesu:

- apelācijas sūdzību noraidīt;

- piespriest apelācijas iesniedzējam segt tiesāšanās izdevumus.

VI — Apelācijas sūdzības pamati

10. Savas apelācijas sūdzības atbalstam *SDK* izvirza četrus pamatus, no kuriem daži var tikt iedalīti sīkāk. Tā šos pamatus apraksta šādi.

Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi tiesisku maldību, pārkāpusi nediskriminēšanas un samērīguma principus un nav devusi pietiekamu pamatojumu, neatceļot attiecībā uz apelācijas iesniedzēju piemēroto "atturošo faktoru", balstot "atturošo faktoru" uz prasītāja konglomerāta vispasaules apgrozījumu neietekmētajos tirgos un balstot "naudas soda pamatsummu" uz apelācijas iesniedzēja vispasaules tirgus daļu un apgrozījumu, nepielāgojot naudas sodu ASV uzliktajiem naudas sodiem un saistībām.

11. Apelācijas sūdzības pamati ir šādi:

— Pirmajā pamatā ir apgalvots, ka ir tikusi pieļauta tiesiska maldība un ka pastāv pamatojuma trūkums, jo Pirmās instances tiesa ir atzinusi, ka principā apelācijas iesniedzējam varētu tikt piemērots "atturošs" faktors, kas balstīts uz vispasaules apgrozījumu.

— Otrais pamats attiecas uz Pirmās instances tiesas pieļautu tiesisku maldību

un pamatojuma trūkumu attiecībā uz apelācijas iesniedzējam piemēroto "atturošo" faktoru.

- Trešais pamats attiecas uz tiesisku maldību un to, ka pastāv pamatojuma trūkums, jo Pirmās instances tiesa ir noraidījusi apgalvojumu, ka, aprēķinot naudas soda "pamatsummu", Komisijai nebija pienākuma ņemt vērā naudas sodus un saistības, kas apelācijas iesniedzējam bija tikušas piemērotas ASV.
- Ceturtais pamats attiecas uz apelācijas iesniedzēja pamattiesību uz taisnīgu tiesas procesu neievērošanu.

VII — Analīze

Ievada apsvērumi

12. Secinājumos, ko šodien sniedzu lietā C-308/04, jau esmu norādījis, ka atturēšana kā pārkāpuma smaguma elements ir viens no vērā ņemamiem faktoriem naudas soda apmēra aprēķinā.

13. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru⁴ EKL 81. panta pārkāpuma dēļ uzlikto un Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā un tagad Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā⁵ paredzēto naudas sodu mērķis ir sodīt par nelegālām attiecīgo uzņēmumu darbībām, kā arī atturēt attiecīgos uzņēmumus un citus no iespējamiem Eiropas konkurences tiesību noteikumu pārkāpumiem.

14. Šobrīd fakts, ka Komisijai jāņem vērā naudas soda atturošais aspekts, tiek tieši noteikts arī Pamatnostādnēs.

15. *SDK* šajā lietā neapgalvo, ka Komisijai nav tiesību nodrošināt to, ka naudas sodiem ir atturoša iedarbība, bet tā aizstāv zināmus principus, kuru piemērošanas rezultātā attiecībā uz *SDK* būtu jāsasniedz atšķirīgs iznākums.

16. Pirms atsevišķu apelācijas sūdzības pamatu apskates es isumā izskaidrošu, kā Komisija noteica naudas sodus šīs aizliegtās vienošanās dalībniekiem.

17. Šajā lietā Komisija noteica naudas sodu saskaņā ar Pamatnostādnēs noteikto aprēķināšanas metodi. Kā zināms, tā ietver vairākus soļus.

18. Komisija vispirms nosaka naudas soda pamatsummu. Naudas soda pamatsumma tiek noteikta, izvērtējot pārkāpuma smagumu un ilgumu. Komisija vispirms izvērtē smagumu un pēc tam — ilgumu.

19. Otrkārt, šis pamatapmērs tiek palielināts vai samazināts katram atsevišķam uzņēmumam piemērojamu atbildību pastiprinošu vai atbildību mīkstinošu apstākļu dēļ.

20. Treškārt, ja tiek pārsniegti 10 % no attiecīgā uzņēmuma kopējā apgrozījuma pasaulē, Komisija samazina aprēķinātā naudas soda apjomu līdz šim maksimālajam apmēram.

21. Ceturtkārt, ja attiecīgajam uzņēmumam var piemērot Paziņojumu par sadarbību, Komisija samazina naudas soda apmēru atkarībā no sadarbības pakāpes.

22. Pabeigtības nolūkos naudas soda apmēru atkarībā no apstākļiem var grozīt arī tādu

4 — 1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique diffusion française* u.c./Komisija (*Recueil*, 1825. lpp., 105. un 106. punkts).

5 — Padomes 2002. gada 16. decembra Regula (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā, OV L 1, 1. lpp.

iemeslu dēļ kā, piemēram, uzņēmuma zemā maksātspēja vai finansiāls labums, ko guvuši pārkāpuma izdarītāji (skat. Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu).

40 miljonu apmērā, vidējai grupai — EUR 16 miljonu apmērā un zemākajai grupai — EUR 8 miljonu apmērā.

23. Attiecībā uz pirmo soli, it īpaši attiecībā uz pārkāpuma smagumu, Komisija uzskatīja, ka pārkāpums bija ļoti nopietns. Kaut gan kolektīva pārkāpuma, kāds ir aizliegta vienošanās, gadījumā, kurā katrs dalībnieks ir izdarījis vienlīdz smagu pārkāpumu, var uzskatīt, ka visiem uzņēmumiem, aizliegtās vienošanās dalībniekiem, ir jānosaka vienota pamatsumma, Pamatnostādnēs ir atzīts, ka Komisija dažādos aizliegtās vienošanās dalībniekus var vērtēt dažādi, lai ņemtu vērā pārkāpuma izdarītāju ekonomiskās iespējas radīt būtisku kaitējumu konkurencei, un noteikt tādu naudas soda apmēru, kas ir pietiekami atturošs.

25. *SDK* tika ietverta vidējā grupā. Lai nodrošinātu naudas soda pietiekami atturošo raksturu, Komisija uzskatīja, ka pamatsumma bija jāpalielina vēl vairāk un palielināja to par faktoru 2,5 ("atturošo reizinātāju") līdz EUR 40 miljoniem. Šī summa tika palielināta par 45 %, lai atspoguļotu *SDK* dalības aizliegtajā vienošanās ilgumu, kā rezultātā pamatsumma tika noteikta EUR 58 miljonu apmērā. Tika atzīts, ka *SDK* gadījumā nebija atbildību pastipriņošu vai atbildību mikstinošu apstākļu. Paziņojuma par sadarbību piemērošanas rezultātā galējais naudas sods tika noteikts EUR 17,4 miljonu apmērā.

24. Šajā lietā Komisija uzskatīja, ka, ņemot vērā būtisko atšķirību starp uzņēmumu lielumu, bija jāņem vērā izdarītā pārkāpuma īpašā nozīme un līdz ar to reālā ietekme. Tādēļ tā iedalīja aizliegtās vienošanās dalībniekus trīs dažādās grupās, lai katrai grupai noteiktu pienācīgu pamatsummu. Tā to darīja, pamatojoties uz preču pasaules apgrozījumu un tirgus daļu. Komisija aprēķināja naudas soda pamatsummu, pieskaitot [x] EUR par katru [y] % pasaules tirgus pieauguma. Tā rezultātā naudas soda pamatsumma augstākajai grupai tika noteikta EUR

26. Pirmās instances tiesa grozīja tādējādi noteikto soda naudas apmēru. Attiecībā uz 2,5 faktoru, ko Komisija bija piemērojusi attiecībā uz *SDK* uzlikto naudas sodu, lai nodrošinātu tā pietiekami atturošu raksturu, Pirmās instances tiesa atzina, ka Komisijas lēmumā nebija citu apsvērumu, izņemot tos, kuri attiecās uz uzņēmuma lielumu un globālajiem resursiem, kas attaisnotu to, ka attiecībā uz *SDK* tiek piemērots reizinātājs, kas ir lielāks nekā 1,5. Tā it īpaši atzīmēja, ka Komisija netika paskaidrojusi, kāpēc lietas

apstākļi nosaka, ka attiecībā uz *SDK* jāpiemēro reizinātājs, kas ir sešas reizes lielāks nekā attiecībā uz *VAW*⁶ piemērotais reizinātājs, kaut gan *SDK* apgrozījums, kas attiecās uz apskatāmo darījumu, bija tikai divreiz lielāks par *VAW* apgrozījumu. Tādēļ Pirmās instances tiesa piemēroja faktoru 1,5, kā rezultātā pamatsumma tika samazināta līdz EUR 24 miljoniem⁷.

27. Šī apelācijas sūdzība attiecas tikai uz atturošo reizinātāju. *SDK* būtībā apgalvo, ka nav pamata izcelt *SDK*, lai tai piemērotu sevišķu atturošu faktoru. Tā apgalvo, ka konglomerāta lielumam un finansēm nav nozīmes attiecībā uz atturoša mērķa labā uzliktu naudas soda palielinājumu.

A — Pirmais pamats

28. Ar šo pamatu *SDK* apgalvo, ka uzņēmuma lielumu un tā pasaules apgrozījumu un nevis preču, uz kurām attiecas aizliegtā vienošanās, realizēšanas rezultātā sasniegto apgrozījumu Komisija jau ir ņēmusi vērā, tos izmantojot pamata naudas sodu iedalīšanai

trīs kategorijās. *SDK* apgalvo, ka šie faktori nevarēja būt par pamatu īpašam papildu palielinājumam. Pēc tās domām, "atturošo reizinātāju" bija jāpiemēro tikai atturošu iemeslu un nevis "reālās ietekmes" dēļ.

29. *SDK* uzskata, ka Pirmās instances tiesa apstrīdētā sprieduma 241., 242. un 370. punktā ir norādījusi virkni apsvērumu, kas nav ietverti Pamatnostādnēs un no kuriem neviens neattiecas uz atturēšanu [no pārkāpuma izdarīšanas]. *SDK* šajā sakarā *inter alia* norāda, ka līdzekļu pieejamība neattiecas uz atturēšanu [no pārkāpuma izdarīšanas], ka Komisija nedrīkstētu palielināt naudas sodu tikai tāpēc, ka *SDK* ir pietiekami līdzekļi, lai samaksātu šo naudas sodu, un ka tas, ka atsevišķiem uzņēmumiem ir grūtības gūt līdzekļus, lai samaksātu naudas sodu, nevar attaisnot naudas soda palielināšanu izvēlētiem citiem uzņēmumiem.

30. Komisija apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pareizi atzinusi, ka *SDK* uzliktais sods varēja tikt balstīts uz tā pasaules apgrozījumu.

Vērtējums

31. Kā jau ir ticis izskaidrots ievada apsvērumos, lai brīdinātu par sekām, kas izriet no

6 — Arī *VAW* gadījumā (*VAW* ir vēl viens aizliegtās vienošanās dalībnieks) Komisija uzskatīja, ka naudas sods ir jāpalielina atturēšanas [no pārkāpuma izdarīšanas] nolūkā. *VAW* neapšūdzēja apstrīdēto lēmumu.

7 — Skat. sprieduma 247.–249. punktu.

Kopienų konkurencijos tiesībām neatbilstošas rīcības, atturēšana [no pārkāpuma izdarīšanas] ir nozīmīgs Komisijas sodu uzlikšanas prakses elements. Tādēļ Komisijai ir tiesības noteikt naudas soda pamatsummu apmērā, kam ir pietiekami atturošas sekas.

32. Atturēšana [no pārkāpuma izdarīšanas] attiecas uz pārkāpuma smagumu. Šajā lietā ir ticis izdarīts ļoti nopietns pārkāpums un Komisija ir attiecīgi noteikusi naudas soda pamatsummu. Komisija piemēroja atšķirīgu attieksmi. Tā iedalīja pārkāpuma izdarītājus trīs grupās, lai izšķirtu tos saskaņā ar pārkāpuma reālo ietekmi. Šāda iedalīšana kategorijās nenozīmē, ka ir pilnībā ticis ņemts vērā pietiekams atturēšanas [no pārkāpuma izdarīšanas] līmenis. Attiecībā uz diviem no astoņiem pārkāpuma izdarītājiem tas tā nebija, ņemot vērā to lielumu un kopējos līdzekļus.

33. *SDK* norāda, ka uzņēmuma lielums attiecas uz reālo ietekmi un nevis uz atturēšanu [no pārkāpuma izdarīšanas] un ka Komisija, nosakot šīs trīs kategorijas, jau tika ņēmusi vērā tās lielumu un kopējo apgrozījumu. Tomēr tā nav taisnība.

34. Kā norādīts iepriekš, Komisija ņēma vērā preču pasaules apgrozījumu un tirgus daļu, lai nošķirtu dažādos uzņēmumus, un tā ņēma vērā kopējo pasaules mēroga apgrozi-

jumu, lai noteiktu atturošo reizinātāju. Lai nošķirtu uzņēmumus, tā ņēma vērā preču pasaules apgrozījumu, jo preču apgrozījums precīzāk atspoguļo pārkāpuma izdarītāja iespējas nodarīt kaitējumu un atvieglo pārkāpuma ietekmes uz konkurenci izvērtējumu. Tā ņēma vērā pasaules apgrozījumu kā norādi par uzņēmuma lielumu, lai nodrošinātu pietiekamu atturēšanas [no pārkāpuma izdarīšanas] līmeni. Tādējādi *SDK* apgalvojums par to, ka kopējais pasaules apgrozījums vai uzņēmuma lielums jau bija ticis ņemts vērā, ir nepatiesa.

35. Nevar pieņemt *SDK* apgalvojumu par to, ka, izvērtējot atturošo ietekmi, Komisija nedrīkst ņemt vērā pasaules apgrozījumu.

36. Kā atgādināja Pirmās instances tiesa⁸, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisija, aprēķinot naudas sodu, var *inter alia* ņemt vērā attiecīgā uzņēmuma lielumu un ekonomisko varenību. Judikatūrā ir minēta arī katra uzņēmuma, kas ir aizliegtas vienošanās dalībnieks, kopējā apgrozījuma vērā ņemšanas nozīme, nosakot to finansiālās iespējas. Tādējādi dati par kopējo pasaules apgrozījumu var būt nozīmīgi, nosakot plaša profila uzņēmumu, kas ir aizliegtās vienošanās dalībnieki, lielumu un kopējos līdzekļus⁹.

8 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 239. punktu.

9 — Spriedums lietā *Musique Diffusion Française*, 119. un 121. punkts.

37. Ir pašsaprotami, ka liela uzņēmuma ar dažādiem līdzekļiem pozīcija atšķirsies no maza uzņēmuma pozīcijas, kura eksistence ir atkarīga no vienas preces. Attiecībā uz lielu, plaša profila uzņēmumu, tāds naudas sods, kurš attiecas tikai uz tirgu, ko skar aizliegtā vienošanās, uz tā kopējo līdzekļu fona būtu mazāks kā attiecībā uz tādu uzņēmumu, uz kura visām precēm attiecas aizliegtā vienošanās. Tādējādi līdzīgiem naudas sodiem par vienu un to pašu pārkāpumu nav identiskas atturošas sekas.

38. Pirmās instances tiesa, sprieduma 241. punktā norādot, ka, ņemot vērā *SDK* milzīgo kopējo pasaules apgrozījumu salīdzinājumā ar citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem, tā vieglāk varēja mobilizēt vajadzīgos resursus, lai samaksātu naudas sodu, atzina, ka attiecībā uz dažādiem finanšu līdzekļiem var būt nepieciešams piemērot dažādus naudas sodus. Tādējādi, izvērtējot piemērotos atturošos pasākumus, var tikt ņemta vērā spēja mobilizēt līdzekļus, kas ir atšķirīga atkarībā no attiecīgā uzņēmuma lieluma un ekonomiskās varenības. Nepastāv pretruna ar Pirmās instances tiesas nākamajā punktā teikto, ka uzņēmuma lielums automātiski ir priekšnosacījums tam, ka tas ir arī maksātspējīgs. Arī lielām sabiedrībām var būt finansiālas problēmas vai negatīva naudas plūsma. Tomēr Pirmās instances tiesa secināja, ka *SDK* nav norādījusi, ka tas tā būtu šajā gadījumā; un *SDK* nav skaidri norādījusi, kur Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi tiesisku maldību.

39. Attiecībā uz pārējiem iepriekš, 28. punktā, minētajiem *SDK* izvirzītajiem apsvērumiem nekas lēmumā vai spriedumā nenorāda uz to, ka Komisija palielināja *SDK* noteikto naudas sodu atsevišķu citu aizliegtās vienošanās dalībnieku finansiālo grūtību dēļ. Tas patiešām nevarētu attaisnot *SDK* piemērotā naudas soda palielināšanu. Turklāt nav tā, ka tāpēc, ka Komisijai nav pienākuma ņemt vērā zemo maksātspēju — ko drīkst ņemt vērā naudas soda noteikšanas procedūras noslēgumā — tas pats attiecas uz spēju maksāt (spēju mobilizēt vajadzīgos resursus), kas tiek ņemta vērā pirmajā naudas soda noteikšanas procedūras solī.

40. *SDK* atsaucās arī uz spriedumu lietā *Parker Pen*¹⁰, kurā Pirmās instances tiesa norādīja, ka “piemēroto naudas sodu nevar noteikt, veicot vienkāršu aprēķinu, kas balstīts uz kopējo apmēru”. Spriedumā šajā lietā tika brīdināts, ka nevajadzētu pārmērīgi pajauties uz kopējo apgrozījumu, kā tas tika darīts spriedumā lietā *Musique diffusion française*. Tomēr spriedumā lietā *Parker Pen* tika aplūkots galējais naudas soda apmērs, savukārt šajā lietā tika aplūkota naudas soda pamatsumma, kas tika noteikta, ņemot vērā pārkāpuma smagumu. Kā norādīja Pirmās instances tiesa¹¹, šajā lietā Komisija balstīja naudas soda galējo summu ne tikai uz kopējo pasaules apgrozījumu, bet ņēma vērā arī veselu virkni citu apstākļu.

10 — Pirmās instances tiesas 1994. gada 14. jūlija spriedums lietā T-77/92 *Parker Pen*/Komisija (*Recueil*, II-549. lpp., 94. punkts).

11 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 202. punktu.

B — *Otrais pamats*

41. *SDK* atzīmē, ka Pirmās instances tiesa nav minējusi nevienu nozīmīgu kritēriju, ar ko pamato veidu, kādā *SDK* tika piemērots atturošais reizinātājs. Patiesībā Pirmās instances tiesa neņēma vērā vairākus nozīmīgus vispārējus principus, kuri būtu jāpiemēro. Šajā sakarā *SDK* iedala savus apsvērumus četrās daļās.

42. Pirmajā daļā *SDK* apgalvo, ka naudas sodus atturoša mērķa labā ir jāpalielina tikai mēreni un tikai šādu palielināšanu pamatojošu atbilstošu iemeslu dēļ, it īpaši tāpēc, ka atturēšana [no pārkāpuma izdarīšanas] nav minēta Regulā Nr. 17. *SDK* atzīmē, ka Pirmās instances tiesa šajā sakarā nesniedza pasākaidrojumu vai pamatojumu.

43. Otrajā daļā *SDK* apgalvo, ka reizinātāju var piemērot, tikai ņemot vērā sabiedrības patiesu vai pierādītu izturēšanos un nevis tās lielumu. *SDK* norāda, ka nav ticis paskaidrots, kādu iemeslu dēļ ir bijis iespējams to izcelt, lai tai atturoša mērķa labā piemērotu lielāku naudas sodu.

44. Šī pamata trešajā daļā *SDK* atzīmē, ka atturēšanas [no pārkāpuma izdarīšanas] eko-

nomiskā analīze apstiprina, ka atturošais reizinātājs ir patvaļīgs un nav attaisnojams.

45. Saskaņā ar *SDK* teikto, ja lielāks naudas sods ir pamatojams ar atturošo mērķi, tad šādas iedarbības radīšanai domāts naudas sods nevar tikt aprēķināts patvaļīgi, bet ir jāaprēķina, ņemot vērā: i) tos labumus vai peļņu, ar ko uzņēmums, izdarot pārkāpumu, varēja rēķināties, ja šis pārkāpums nebūtu ticis atklāts (kas ir atkarīgs no sabiedrības apgrozījuma tās daļas, ko ietekmē pārkāpums), un ii) atklāšanas varbūtību.

46. *SDK* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa, apstrīdētā sprieduma 242. punktā noraidot *SDK* argumentus, nav ievērojusi faktu, ka uzņēmumus, kas ražo dažādas preces, — tos, kuriem ir vai nav “finansālā” varenība — naudas sodi neietekmē mazāk nekā sabiedrības, kas ražo viena veida precī. Ekonomiskā teorija pierāda to, ka lielos uzņēmumos salīdzinājumā ar mazākiem uzņēmumiem ne mazāk interesē maksimāla ar tiesisko atbildību saistītu un citu izmaksu samazināšana.

47. *SDK* norāda, ka spriedums ir pretrunā Komisijas pieejai citās lietās, kurās tā aprēķināja “papildu peļņas” apmēru un ņēma to vērā naudas soda noteikšanā.

48. *SKD* arī apgalvo, ka nav pareizi, ka soda nauda tiek palielināta atturoša mērķa labā un pēc tam tādejādi palielinātā summa tiek vēl palielināta, atsaucoties uz ilgumu, atbildību pastipriņošiem apstākļiem vai ko citu. Pēc tās domām, jautājums par to, vai ir nepieciešama atturēšana [no pārkāpuma izdarīšanas], ir jāatrisina aprēķina beigās.

49. Visbeidzot, ceturtajā daļā *SDK* apgalvo, ka naudas soda palielināšanas likme bija nesamērīga. Šajā sakarā tā atsaucas uz nenozīmīgo tirgus daļu, kas tai ir EEZ. Bez tam tā norāda, ka pieskaņotās naudas soda pamatsummas analīze atspoguļo to, ka *SDK* piemērotais naudas sods ir nesamērīgs salīdzinājumā ar citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem uzliktajiem naudas sodiem.

Vērtējums

50. *SDK* būtībā apgalvo, ka nav attaisnojami izcelt uzņēmumu tikai tā lieluma dēļ. *SDK* atgādina, ka vispārējās atturēšanas [no pārkāpuma izdarīšanas] mērķis ir nodrošināt to, ka izmaksas un naudas sods ir pietiekami lieli, lai atturētu no likumpārkāpumiem. Tā apgalvo, ka sabiedrības pirms likumpārkāpuma izdaris racionālu izvēli, būtībā veiks līdzsvarošanu. Citiem vārdiem sakot, kādas ir izmaksas un peļņa, kāda ir iespēja, ka to rīcība tiks atklāta? Vislabākais veids sabiedrības gaidāmās peļņas aprēķināšanai ir ņemt vērā tirgus lielumu (cik daudz naudas var iegūt, ja tirgū tiek paaugstināts cenu līmenis) un tās daļu šajā tirgū (cik daudz naudas var

gūt atsevišķa sabiedrība). Darbības, kuras tiek veiktas ārpus attiecīgā tirgus, šīs analīzes ietvaros netiek ņemtas vērā. Šo darbību rezultātā netiek gūti papildu ienākumi, un tādēļ šie ienākumi nav jālidzsvaro ar naudas soda palīdzību. Bez tam *SDK* nepiekrīt Komisijas un Pirmās instances tiesas šķietamajai argumentācijas pamatidejai, t.i., tam, ka lielākas sabiedrības sods ietekmē mazāk un tādēļ tām ir jāpiemēro lielāks sods. *SDK* norāda, ka plaša profila sabiedrības nevar būt vienaldzīgas, jo visi ar plašo profilu saistītie nelielie riski beigās būtu lielu naudas summu rašanās pamats.

51. Būtībā *SDK* apgalvo, ka pastāv arī apstākļi, kuros lielai uzņēmumu grupai atturoša mērķa labā būtu jāpiemēro mazāks naudas sods nekā mazai sabiedrībai, jo, piemēram, pastāv lielāka iespēja, ka pret lielu sabiedrību un nevis mazu sabiedrību tiks celta prasība tiesā par zaudējumu atlīdzību, un tādēļ liela sabiedrība ir mazāk jāattur [no pārkāpuma izdarīšanas].

52. Šis pēdējais apsvērums jau sākotnēji ir jānoraida. Pat pieņemot, ka pastāv lielāka iespēja, ka tiesā tiks celta prasība pret lielu sabiedrību un nevis mazāku, tas ir papildus

risks, kas tām draud konkurences noteikumu neievērošanas rezultātā, un kā tāds nav saistīts ar pienākumu ievērot šos noteikumus.

53. Turklāt attiecībā uz pirmo daļu šķiet, ka *SDK* atšķir "vispārēju atturēšanu [no pārkāpuma izdarīšanas]" (ko *SDK* definē kā pasākumu, lai no attiecīgā pārkāpuma izdarīšanas atturētu visas sabiedrības kopumā, tai skaitā, trešās personas un potenciālos pārkāpējus) un "īpašo atturēšanu [no pārkāpuma izdarīšanas]" (lai atturētu konkrēto atbildētāju no atkārtotas noteikumu pārkāpšanas nākotnē), un šķietami apgalvo, ka reizinātāja piemērošanu var attaisnot tikai īpašā atturēšana [no pārkāpuma izdarīšanas]. Tomēr ne apstrīdētajā lēmumā, ne spriedumā šāda izšķiršana nav atrodamā. *SDK* netiek izcelta īpašas atturēšanas [no pārkāpuma izdarīšanas] dēļ. Komisija piemēroja reizinātāju *SDK* un vēl vienam pārkāpuma dalībniekam, lai atbalstītu principu, ka, lai dažādiem naudas sodiem būtu līdzvērtīga atturoša iedarbība, atšķirīgiem finanšu resursiem ir jāpiemēro atšķirīgi naudas sodi.

54. Kā norādīts iepriekš, naudas sodi Komisijai ir nozīmīgs konkurences politikas īstenošanas instruments. Naudas sods ir ne tikai sankcija — tam ir arī atturoša iedarbība. Pamata ideja ir atturēt (visus) uzņēmumus no konkurences noteikumu pārkāpšanas nākotnē.

55. Tādējādi naudas soda atturošo faktoru nevar izvērtēt, ņemot vērā tikai sodītā uzņēmuma īpašo situāciju.

56. Tas mani noved pie jautājuma par sabiedrības lielumu un atturēšanu [no pārkāpuma izdarīšanas].

57. Iespējams, ka saskaņā ar ekonomisko teoriju attiecībā uz optimālas atturēšanas [no pārkāpuma izdarīšanas] sasniegšanu nodarītais kaitējums vai gūtais labums, vai arī pārkāpuma atklāšanas varbūtība ir vērā ņemamie noteicošie apsvērumi. Tomēr reālajā dzīvē gan Komisijai tās ikdienas darbā, gan arī pārkāpējiem ir grūti piemērot optimālas atturēšanas [no pārkāpuma izdarīšanas] ekonomisko teoriju. Pirmkārt, naudas soda aprēķināšanai, pamatojoties uz "gūto labumu", būs atturoša iedarbība tikai tad, ja to var noteikt pilnīgi precīzi. Komisijai gluži vienkārši nav pieejama nepieciešamā informācija, lai tādējādi aprēķinātu naudas sodu. Tas pats attiecas uz atklāšanas un sodīšanas iespējamību. Kā norādīja Komisija, aizliegtas vienošanās dalībniekam būs ļoti grūti skaitliski izteikt pārkāpuma atklāšanas iespējamību. (Sagaidāmo) ieguvumu un zaudējumu aprēķini pirms uzņēmums apsver iespēju kļūt par aizliegtas vienošanās dalībnieku var būt tikai aptuveni.

58. Turklāt, pat ja būtu iespējams izdarīt precīzākus aprēķinus, to rezultāts būs tikai minimālā robeža, par kuru zemāki naudas sodi noteikti nevar būt atturoši. Tādējādi visticamāk ir nepieciešama paaugstināšana — drošības rezerve — lai izvairītos no nepietiekama atturoša riska.

59. Turklāt apskatāmā aizliegtā vienošanās neattiecas tikai uz cenu noteikšanu, — tās mērķis ir arī sadalīt tirgu un veikt citas saskaņotas darbības (skat. pārsūdzētā sprieduma 13. punktu). Tā rezultātā sagaidāmo guvumu un [pārkāpuma] atklāšanas izvērtējums var kļūt vēl sarežģītāks.

60. Papildus tam es norādītu, ka tie nedaudzie lēmumi, kuros Komisija ir atsaukusies uz “labumu”, ko guvis pārkāpuma izdarītājs, izceļ šajā sakarā radušās grūtības. Saskaņā ar Pamatnostādnēm šķiet skaidrs, ka “gūtais labums” nav viens no pamatsummas elementiem. Pamatnostādnēs ir paredzēts, ka Komisija var to ņemt vērā kā atbildību pastiprinošu apstākli (“vajadzība palielināt sodu, lai tas pārsniegtu pārkāpuma rezultātā prettiesiski iegūto peļņu, ja šāds novērtējums ir objektīvi iespējams”¹²), kā arī kā iespējamu vērā ņemamu faktoru, veicot naudas soda

aprēķināšanas galējo pielāgošanu (“ekonomiskais vai finansiālais labums, ko guvuši pārkāpuma izdarītāji”¹³). Komisija to neņem vērā, nosakot pamatsummu.

61. Otrkārt, *SDK* minētā teorija¹⁴ attiecas uz atsevišķu pārkāpēju; pārkāpēju, kurš aprēķina izmaksas, peļņu un naudas soda vai citu sankciju risku. Kā Komisija norādīja tiesas sēdē, šī teorija neņem vērā sarežģīto procesu kolektīva pārkāpuma gadījumā. Grupu dinamikas rezultātā atturēšana [no pārkāpuma izdarīšanas] ir jāaplūko citādi. Piemēram, var būt pietiekami atturēt tikai vienu no (lielākajiem) dalībniekiem, lai aizliegtu vienošanos. Turklāt kolektīvu pārkāpumu — kāda ir aizliegta vienošanās — gadījumā atšķirībā no pārkāpumiem, ko izdara viens atsevišķs pārkāpējs, Komisijai ir jāņem vērā arī naudas sodu vēlākās sekas un attiecīgās sabiedrības lielums¹⁵.

62. Visbeidzot, attiecībā uz apsvērumu, ka lielām sabiedrībām piemēroti nelieli naudas sodi tās neskar mazāk salīdzinājumā ar

13 — Skat. Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu.

14 — *SDK* atsaucas uz Dž. S. Bekera [G. S. Becker] izstrādātajam ekonomiskajam nozieguma un soda teorijām.

15 — Komisija sniedza piemēru, kurā aizliegto vienošanos ir noslēdzis viens liels dalībnieks un vairāki mazi dalībnieki. Lielais dalībnieks sadarbojas ar Komisiju un saņem imunitāti saskaņā ar Paziņojumu par sadarbību. Tādā gadījumā lielu naudas sodu piemērošanas rezultātā mazākie dalībnieki kļūtu darboties nespējīgi, kur Komisijas iejaukšanās būtu radījusi monopola stāvokli.

12 — Pamatnostādņu 2. punkta piektais ievilkums.

mazām sabiedrībām piemērotiem nelieliem naudas sodiem, pirmkārt, tā priekšnosacījums ir pilnīga informācija un racionalitāte. Tas ir sarežģīti individuāli, kurš izsver ar pārkāpumu saistītos riskus, un ir sarežģīti arī uzņēmumam, kurš kļuvis par aizliegtas vienošanās dalībnieku. Turklāt nevar noliegt, ka pastāv atšķirība starp mazām un lielām sabiedrībām tiktāl, ciktāl uzņēmumu grupas mātes sabiedrības valde var nepamanīt nelielu naudas sodu, bet tā pamanīs lielu naudas sodu. Valde, visticamāk, pievērsīs uzmanību lielam naudas sodam un tādējādi ir iespējams, ka tas veicinās konkurences noteikumu ievērošanu nākotnē.

63. Visbeidzot, Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, apstrīdētā sprieduma 242. punktā nospriežot, ka “*SDK* ir minējusi hipotētiskus un pārāk nenoteiktus parametrus, lai novērtētu uzņēmuma faktiskos finanšu resursus, apgalvojot, ka taisnīga naudas soda mērķis ir tikai atlīdzināt brīvai konkurencei nodarīto kaitējumu un ka šajā sakarā ir jānovērtē iespēja konstatēt aizliegto vienošanos, kā arī tās dalībnieku gaidāmā peļņa”.

64. Kā norādīts iepriekš, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisija var ņemt vērā uzņēmuma lielumu un ekonomisko varenību, un dati par pasaules apgrozījumu var liecināt par dažādu uzņēmumu — aizliegtās vienošanās dalībnieku — lielumu un kopējiem līdzekļiem. Tādēļ Pirmās instances tiesa nekļūdījās, secinot, ka, lai nodrošinātu to,

ka naudas sods ir pietiekami atturošs, Komisijai bija tiesības piemērot reininātāju.

65. *SDK* apgalvo arī, ka reininātāja piemērošanu var pamatot tikai ar reālu un pierādītu attiecīgās sabiedrības rīcību. Tā nebija aizliegtās vienošanās vadītāja, tā nespieda citus kļūt par vienošanās dalībniekiem, tai nebija stratēģijas izskaust konkurenci, tā necentās slēpt vienošanos un tā tālāk. Šajā kontekstā šie apsvērumi nav jāņem vērā, jo šāda rīcība tiks ņemta vērā kā atbildību pastiprinošs apstāklis vēlākā naudas soda noteikšanas stadijā. Tai nav nozīmes, izvērtējot pārkāpuma smagumu.

66. *SDK* apgalvojumu par to, ka naudas sods vispirms ir jāpalielina tādu apstākļu dēļ kā pārkāpuma ilgums, atbildību pastiprinoši apstākļi vai kas cits un tikai pēc tam naudas sodu var palielināt pietiekamas atturošas iedarbības nolūkā, var noraidīt saskaņā ar Tiesas Reglamenta 113. panta 2. punktu. Šis apgalvojums netika apskatīts Pirmās instances tiesas tiesvedībā.

67. Ceturtajā daļā *SDK* norāda, ka palielinājuma apmērs bija nesamērīgs, ņemot vērā tās mazo tirgus daļu EEZ. Tā turklāt piebilst, ka pieskaņotās naudas soda pamatsummas analīze norāda uz to, ka *SDK* uzliktais naudas sods ir nesamērīgs salīdzinājumā ar citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem uzliktajiem naudas sodiem.

cenām EEZ. Ar šādu rīcību Japānas prasītāji, tai skaitā *SDK*, kavēja konkurenci EEZ neatkarīgi no to realizētā apgrozījuma¹⁶.

C — Trešais pamats

68. Kā norāda arī Komisija, šis apsvērumis ir pamatots ar salīdzinājumu ar citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem piemērotajiem pieskaņotajiem naudas sodiem un ar *SDK* gada apgrozījumu EEZ. Šie salīdzinājumi nav jāņem vērā. Izvirzīto apsvērumu pamatā ir kļūdaini pieņēmums, saskaņā ar kuru *SDK* ekonomiskā varenība ir jāizvērtē, ņemot vērā tās apgrozījumu EEZ attiecīgo preču tirgū.

70. *SDK* uzsver, ka Pirmās instances tiesa nepamatoti uzskatīja, ka Komisija varēja, pirmkārt, naudas soda pamatsummas un atturošā faktora aprēķināšanā pamatoties uz pasaules mēroga apgrozījumu un, otrkārt, neņemt vērā faktu, ka attiecībā uz prasītāju jau ir uzsākta izmeklēšana ASV, Kanādā un Japānā un ka šīs valstis tai jau ir piemērojušas naudas sodus.

69. Kā šajā sakarā atzīmēja Pirmās instances tiesa, ja Komisija naudas soda pamatsummu būtu aprēķinājusi, pamatojoties uz *SDK* attiecīgo preču zemo apgrozījumu EEZ, tā būtu atalgojusi Japānas ražotājus un tai skaitā *SDK* par to, ka tie ir ievērojuši vienu no aizliegtās vienošanās pamatprincipiem un piekrituši nekonkurēt EEZ tirgū un tādējādi ar savu rīcību saskaņā ar šo aizliegtās vienošanās principu ir ļāvuši Eiropas vietējiem ražotājiem vienpusēji vienoties par

71. Pēc tās domām, ja pasaules apgrozījums būtu būtisks atturēšanas [no pārkāpuma izdarīšanas] nolūkā, tad konsekventi būtu jāņem vērā citās valstīs piemērotie naudas sodi un izmaksas, lai noteiktu papildu summu pieprasītajam Kopienas naudas sodam, tādējādi realizējot pienācīgu atturēšanu [no pārkāpuma izdarīšanas]. Atturēšana [no

¹⁶ — Skat. pārsūdzētā sprieduma 198. punktu.

pārkāpuma izdarīšanas] ir atkarīga no kopējiem izdevumiem, kas rodas saistībā ar nelikumīgu rīcību, ko veido ne tikai EEZ, bet arī citur piemērotie naudas sodi.

72. Neņemot vērā naudas sodus un zaudējumu atlīdzības maksājumus, kas prasītājam bija jāmaksā ASV, un tai pašā laikā balstot atturošo faktoru uz pasaules apgrozījumu, Pirmās instances tiesa piemēroja naudas sodu divkārtšā apmērā, kas nav samērīgs salīdzinājumā ar pamatotu atturošu iedarbību.

73. Komisija norāda, ka nav ticis pārkāpts *non bis in idem* princips.

Vērtējums

74. Kā es jau esmu izskaidrojis savos secinājumos lietā C-308/04, trešo valstu atbildīgās iestādes piemēro naudas sodus par šo valstu konkurences tiesību pārkāpumiem un Komisija piemēro naudas sodus par Kopienas konkurences tiesību pārkāpumiem. Šeit nav manāma kompetenču pārklāšanās.

75. Tādējādi arī attiecībā uz naudas soda atturošo elementu Komisijai nav pienākuma ņem vērā trešās valstis iepriekš piemērotus naudas sodus.

D — *Ceturtais pamats: pamattiesības uz taisnīgu tiesas procesu*

76. Šajā pamatā *Showa Denko* norāda, ka Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 240. punktā netaisnīgi ir noraidījusi tās apsvērumu par to, ka Komisijai *SDK* bija jādod iespēja tikt uzklautai par tās nolūku izcelt *SDK* un tai piemērot atturošo reizinātāju. Bez tam Pirmās instances tiesa šajā sakarā nav sniegusi pamatojumu vai paskaidrojumu.

77. Komisija norāda, ka Pirmās instances tiesa nav pārkāpusi prasītājas tiesības uz aizstāvību un ka tā ir pietiekami pamatojusi savu vērtējumu par reizinātāja piemērošanu.

Vērtējums

78. Apstrīdētā sprieduma punktā, uz kuru atsaucas *SDK*, Pirmās instances tiesa norai-

dija *SDK* sūdzību tāpēc, ka Komisija tika norādījusi, ka tā centās “noteikt naudas sodus pietiekamā līmenī, lai nodrošinātu atturēšanos [no pārkāpuma izdarīšanas]”, ka *SDK* “ļoti labi zināja par [...] Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta spēkā esamību un par tās augsto pasaules apgrozījumu” un ka *SDK* “no [1998. gada 21. oktobra *ABB* lēmuma], kurā attiecībā uz [*ABB*] tika piemērots tieši reizinātājs 2,5, varēja nojaust, ka nav izslēgts, ka Komisija tai varētu piemērot šāda apmēra reizinātāju”. Pirmās instances tiesa secināja, ka nekas administratīvā procesa laikā nekavēja *SDK* atsaukties uz tās lielumu vai finanšu resursiem vai izteikt savu viedokli par sankcijas, ko Komisija būtu varējusi tai uzlikt, atturošo iedarbību.

79. Pēc manām domām, ir skaidrs, ka tas, ka tiek ņemta vērā atturēšana [no pārkāpuma izdarīšanas] un vajadzības gadījumā piemērots atturošais reizinātājs, lai noteiktu naudas sodu ar pietiekami atturošu iedarbību, pats par sevi nevar tikt atzīts par jaunu politiku. Pirmās instances tiesa pamatoti atsaucās uz

Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta redakciju. Tas nozīmē arī atsauci uz judikatūru par šo tiesību normu. Kopš sprieduma lietā *Musique diffusion française* ir atzīts, ka Komisijai, ņemot vērā ierobežojumus, kas paredzēti Regulā Nr. 17, ir jāvar jebkurā laikā pielāgot naudas sodu apmērā, kas atbilst Kopienų konkurences noteikumu piemērošanas vajadzībām.

80. Kā var secināt no Pirmās instances tiesas sprieduma, *SDK* zināja, ka Komisija savā paziņojumā par iebildumiem bija norādījusi, ka tā plāno piemērot pietiekami augstu naudas sodu, lai realizētu atturēšanu [no pārkāpuma izdarīšanas]. Šāda norāde pati par sevi ir pietiekama, jo nebūtu pieņemami, ka Komisija norādītu precīzu plānotā piemērojamā naudas soda apmēru¹⁷.

81. Bez tam šķiet, ka pašas Pamatnostādnes tāpat kā Kopienų tiesu judikatūra uzsver naudas soda atturošo iedarbību.

82. Tādēļ Pirmās instances tiesa, noraidot *SDK* iebildumu, ir ievērojusi tās tiesības uz aizstāvību.

17 — 1983. gada 9. novembra spriedums lietā 322/81 *Michelin*/Komisija (*Recueil*, 3461. lpp., 19. punkts). Skat arī spriedumu lietā *Musique diffusion française*.

VIII — Secinājumi

83. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesaku Tiesai:

- noraidīt apelācijas sūdzību;
- piespriest *SDK* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.